

Utrikesutskottets betänkande

1979/80:13

med anledning av propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m.

Propositionen

Regeringen har i propositionen 1979/80: 24 föreslagit riksdagen att
dels

1. godkänna följande till propositionen såsom bilaga 2 fogade överenskommelser:

- a) 1979 års Genèveprotokoll till det allmänna tull- och handelsavtalet,
- b) överenskommelse om tekniska handelshinder,
- c) överenskommelse om statlig upphandling,
- d) överenskommelse om tolkning och tillämpning av artiklarna VI, XVI och XXIII i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. subventionskoden),
- e) internationellt nötköttsavtal,
- f) internationellt mejerivaruavtal,
- g) överenskommelse om tillämpning av artikel VII i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. tullvärdekoden),
- h) överenskommelse om procedurer vid importlicensiering,
- i) överenskommelse om handel inom den civila flygindustri sektorn,
- j) överenskommelse om tillämpning av artikel VI i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. antidumpingkoden),

2. bemyndiga regeringen att säga upp konventionen den 15 december 1950 angående varors tullvärde (den s. k. Brysselkonventionen),
dels antaga förslagen till

- 3. lag om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa,
- 4. lag om ändring i lagen (1979: 514) om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa,
- 5. lag om ändring i tullförordningen (1973: 979),

dels

- 6. godkänna att Folkrepubliken Kina ges tullpreferenser i enlighet med propositionens förslag,
- 7. godkänna den utvidgning av tullpreferenserna för Bulgarien och Rumänien samt den tullfrihet för ytterligare varor från utvecklingsländerna som förordas i propositionen.

Rörande lagförslagens lydelse tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 2–183), och för överenskommelsernas lydelse, i engelsk version och svensk översättning, till propositionens *bilaga 2*.

Allmänt

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner de överenskommelser om tullmedgivanden och åtaganden på det icke-tariffära området och jordbruksområdet som för Sveriges del har träffats i de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT.

De icke-tariffära överenskommelserna berör områdena tekniska handelshinder, statlig upphandling, subventioner och utjämningstullar, antidumping, tullvärde, importlicensiering och handeln inom den civila flygindustrisektorn. Den sistnämnda överenskommelsen omfattar även tullmedgivanden. Jordbruksöverenskommelserna berör nötkötts- och mejerivaruhandeln.

I propositionen föreslås vidare att tullpreferenser införs för Folkrepubliken Kina, att tullpreferenserna för Bulgarien och Rumänien vidgas samt att det svenska preferenssystemet generellt utökas med två varor.

I det följande lämnas en översiktlig redogörelse för propositionens huvudsakliga innehåll.

De multilaterala handelsförhandlingarna (the Multilateral Trade Negotiations, MTN) inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (the General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) avslutades vid halvårsskiftet detta år. Förhandlingarna inleddes vid ett ministermöte i Tokio i september 1973, då riktlinjer för förhandlingarna fastlades i en gemensam deklaration.

Förhandlingarna har syftat till en ökad liberalisering av världshandeln varvid u-ländernas handel skulle försäkras särskilda fördelar. I förhandlingarna har man strävat efter såväl att uppnå tullsänkningar som att undanröja andra, s. k. icke-tariffära handelshinder samt att nå överenskommelser på jordbruksområdet, för tropiska produkter och om tolkningen av reglerna i GATT-avtalet om skyddsåtgärder vid marknadsstörning. I sistnämnda hänseende nåddes ingen lösning vid de nu avslutade förhandlingarna. 1979 års Genèveprotokoll med därtill fogade nationella listor med tullmedgivanden öppnades för undertecknande i Genève den 11 juli 1979. Flertalet i förhandlingarna deltagande industriländer, inklusive de nordiska länderna, undertecknade därefter protokollet, för svensk del med förbehåll för riksdagens godkännande. I propositionen föreslås att de två lagförslag som för svensk del skall verkställa förhandlingsresultatet på tullsidan – liksom förslagen till beslut på tullpreferensområdet – sätts i kraft den 1 januari 1980.

De nio överenskommelserna som, utöver tullprotokollet, ingår i förhandlingsresultatet kan för svensk del inom kort komma att undertecknas med förbehåll för riksdagens godkännande. Överenskommelserna träder i kraft den 1 januari 1980 för de länder som vid denna tidpunkt godkänt dem, med undantag av tullvärdekoden och överenskommelsen om statlig upphandling, som träder i kraft först den 1 januari 1981.

Beträffande förhandlingarnas förlopp får utskottet hänvisa till propositionens *bilaga 1*, s. 227–234. En sammanställning av remissyttranden över förhandlingsresultatet föreligger i propositionens *bilaga 3*.

Tullförhandlingarna

Av en import av industrivaror till de viktigare industriländerna beräknad enligt GATT-statistik till 190 miljarder dollar (1976) är 60 miljarder (ca 32 %) redan tullfri. Importvärdet av de varor som berörs av medgivanden i dessa tullförhandlingar uppgår till ca 112 miljarder dollar (ca 60 % av totalimporten). På jordbruksområdet uppgick nämnda länders import till 48 miljarder dollar (1976) varav ca 15 miljarder (ca 30 %) berörs av tullmedgivanden. Sammanlagt har således förhandlingarna påverkat tullskyddet i dessa länder för importvaror till ett värde av mer än 125 miljarder dollar.

När det gäller hela industrivaruområdet tyder, enligt propositionen, grova beräkningar på en genomsnittlig tullsänkning för de viktigare industriländerna sammantagna på ca 33 %. Den genomsnittliga tullsänkningen uppskattas till 29 % i EG, 32 % i USA, 49 % i Japan och 38 % i Canada. För Sveriges del innebär medgivandena i förhandlingarna en sänkning av tullskyddet med i genomsnitt 28 %. Vid beräkningen av tullsänkningarna tillämpas en formel baserad på harmoniseringsprincipen, som medför att höga tullsatser sänks procentuellt mer än låga.

Det svenska intresset för tullförhandlingarna får ses mot bakgrund av export- och importbilden i stort sådan den tedde sig efter det att frihandelsavtalet med EG kom till. Av Sveriges totala export av industrivaror går över 70 % till länderna i EFTA och EG. Dessa varor åtnjuter redan, med några enstaka tidsbestämda undantag, tullfrihet. Ca 15 % av exporten går till statshandelsländer och u-länder. När det gäller statshandelsländer är tullar av mindre betydelse vid sidan av andra för importen bestämmande faktorer. U-länderna, vilka enligt Tokiodeklarationen intar en särställning i förhandlingarna, kommer att göra mycket begränsade tullmedgivanden. Detta betyder att tullförhandlingarna i realiteten för svensk del endast har berört återstående ca 15 % av exporten. De avsättningsmarknader som i första hand har varit av intresse för Sverige är USA, Canada, Japan, Australien och Spanien.

Förhandlingarna på industrivaruområdet har berört endast ca 10 % av den svenska totalimporten. Utöver varor som redan i dag är tullfria har då frånräknats preferensberättigad import från EFTA- och EG-länder samt u-länder.

De svenska medgivandena på tullområdet innebär att fr.o.m. den 1 januari 1987 högre tullsatser inte får tillämpas för enskilda varor än som anges i den till tullprotokollet fogade svenska listan med tullmedgivanden.

Enligt tullprotokollet skall en anpassning av tullarna till den nya nivån i regel ske i åtta lika steg med början den 1 januari 1980 eller med två steg

samtidigt senast den 1 juli 1980 och övriga sex steg med början den 1 januari 1982. Enligt överenskommelsen är det dock inget som hindrar att sänkningarna sker snabbare eller i färre steg. I likhet med flertalet andra länder har Sverige ännu inte preciserat hur tullavtrappningen skall genomföras inom den ram som anges i tullprotokollet. Sverige har dock angett att tullsänkningarna för textilvaror och järn- och stålprodukter inte skall påbörjas förrän den 1 januari 1982.

Beträffande genomförandet av tullsänkningarna för svensk del anför föredragande departementschefen följande.

På grund av Sveriges redan låga tullskydd blir de svenska tullsänkningarna genom den tillämpade harmoniseringsformeln jämförelsevis lägre än i andra industriländer. De mest importkänsliga produkterna inom teko-, järn- och stål- samt kemiområdena har undantagits helt från tullsänkningar eller berörs endast i ringa grad därav. Dessutom är ju en större del av importen redan i dag tullfri. Departementschefen föreslår därför att tullsänkningen sker med två åttondelar den 1 januari 1980.

Med hänsyn till den osäkerhet som f. n. föreligger när det gäller andra industriländers tullavvecklingstakt anser departementschefen vidare att beslut nu inte bör fattas om tullsänkningar därutöver. Härigenom ges tillfälle att närmare studera effekterna för Sverige av en snabbare avvecklingstakt. Det bör därför, anser föredraganden, förbehållas riksdagen att fatta beslut om tullavvecklingen fr. o. m. den 1 januari 1982. Eftersom EG har angett att man efter fem år, i ljuset av den ekonomiska, sociala och monetära situationen, kommer att bestämma om de tre återstående stegen kan genomföras, önskar föredraganden år 1984 för riksdagen redovisa en ny bedömning angående genomförandet av de tre sista stegen.

En lista över i förhandlingarna nytillkomna eller ändrade svenska tullmedgivanden inom GATT är fogad till propositionen i *bilaga 4*. I propositionens *bilaga 5* beskrivs översiktligt tullmedgivanden av betydelse för svensk export samt svenska tullmedgivanden i de nu avslutade förhandlingarna.

Jordbruksförhandlingarna

Handelsliberaliseringarna inom GATT:s ram de senaste decennierna har inte i någon nämnvärd utsträckning omfattat jordbruksprodukter. Även om jordbruksproblemen spelade stor roll i Kennedyronden blev resultaten små.

I Tokiodeklarationen uttalades bl. a. att det under tullförhandlingarna skulle tas hänsyn till jordbrukssektorns särart och problem samtidigt som de allmänna målen för förhandlingarna skulle beaktas. Denna formulering var en kompromiss som speglade de grundläggande motsättningarna mellan främst USA och EG i frågan om i vilken utsträckning jordbrukssektorn skulle bli föremål för handelsliberalisering under förhandlingarna. De stora jordbruksexporterande länderna USA, Australien, Nya Zeeland m. fl. har

traditionellt hävdad att det i princip inte skulle råda någon skillnad mellan jordbruks- och industrivaror i detta avseende. EG, de nordiska länderna m. fl. har däremot hävdad att jordbruksproduktion i många avseenden skilde sig från industriproduktion och därför måste behandlas separat. Motsättningarna mellan EG och USA verkade under lång tid fördröjande på förhandlingarna. År 1975 upprättades en särskild jordbruksgrupp som skulle behandla tullar och icke-tariffära handelshinder vad gäller jordbruksvaror. Enligt den procedur man enats om i jordbruksgruppen skulle de enskilda länderna inom en begränsad period lägga fram önskemål om medgivanden både vad gällde tariffära och icke-tariffära handelshinder samt lämna erbjudande om lätnader på dessa områden.

Förhandlingarna på jordbruksområdet har resulterat dels i undanröjande eller sänkning av tariffära och icke-tariffära handelshinder för olika jordbruksvaror, dels i två internationella varuavtal för mejerivaror resp. nötkött.

Det internationella mejerivaruavtalet består av en allmän del och en varuavtalsdel. Den allmänna delen upptar bestämmelser rörande information, konsultationer, multilaterala uppföranderegler m. m. och omfattar färskvaror, mjölkpulver, smör, ost och kasein. De i avtalet deltagande länderna åtar sig att regelbundet lämna upplysningar om utvecklingen beträffande produktion, konsumtion, priser, lager och handel. De skall vidare lämna redogörelse för den inhemska politiken på varuområdet samt för handelspolitiska åtgärder.

Varuavtalsdelen omfattar tre protokoll, vilka har formen av avtal om minimipriser vid export av mjölkpulver, mjölkfett och ost, men inte innehåller några köp- eller säljåtaganden.

Det internationella nötköttsavtalet är utformat i stort sett som mejerivaruavtalets allmänna del. Varuavtalsdel saknas således. Syftet med avtalet är bl. a. att få till stånd en ökad liberalisering och stabilisering av världshandeln med kött samt att främja en expansion därav. Liksom när det gäller mejerivaruavtalet anses det angeläget att särskilt främja u-länderna.

De multilaterala överenskommelser på det icke-tariffära området som har uppnåtts i förhandlingarna berör även jordbrukssektorn. Av särskild betydelse är överenskommelserna om subventioner och utjämningstullar, tekniska handelshinder samt importlicensprocedurer. I överenskommelsen om subventioner och utjämningstullar har en precisering skett beträffande reglerna för exportsubventioner avseende jordbruksprodukter.

Förhandlingarna om minskade handelshinder på jordbruksområdet har skett i två etapper. Första etappen omfattade förhandlingarna under år 1976 i den s. k. tropiska gruppen rörande lätnader för u-ländernas handel. De tullnedsättningar som blev resultatet av denna förhandlingsomgång sattes i kraft av de berörda i-länderna redan under år 1977. Andra etappen omfattade de förhandlingar om önskemål och erbjudanden enligt jordbruksgruppens procedur som slutfördes år 1979. Med begreppet jordbruks-

varor avsågs i förhandlingarna i princip alla de varuslag som faller inom I – 24 kap. i tulltaxan.

Även om det är förenat med vissa svårigheter att värdera förhandlingsresultatet när det gäller sänkta handelshinder på jordbruksområdet så synes enligt föredraganden ändå betydande resultat ha uppnåtts med tanke på jordbrukssektorns speciella karaktär. Enligt GATT-sekretariatets beräkningar kommer tullnedsättningar att tillämpas på ca 30 % av totalimporten av jordbruksprodukter till de länder som har lämnat erbjudanden. Import till ett värde av 15 miljarder dollar (1976) berörs härmed. I genomsnitt uppgår nedsättningarna till ca 40 %.

Överenskommelsen om tolkning och tillämpning av artiklarna VI, XVI och XXIII i GATT (den s. k. subventionskoden)

GATT-avtalet innehåller vissa allmänna bestämmelser om såväl subventioner som utjämningstullar. I avtalets artikel XVI föreskrivs en allmän notifikations- och konsultationsplikt för sådana stödåtgärder som "direkt eller indirekt har till verkan att öka exporten eller minska importen av en vara" på en avtalsslutande parts område.

Ett lands rätt att ta ut utjämningstullar regleras i artikel VI, där det bl. a. föreskrivs att utjämningstull inte får påläggas med mindre subventioneringen "försäkras eller hotas att försäkras väsentlig skada på en befintlig industri eller avsevärt försenar upprättandet av inhemsk industri". Detta s. k. skadekriterium har tillämpats av flertalet GATT-medlemmar. USA:s lagstiftning på detta område har dock saknat skaderekvisit.

Den nu föreliggande överenskommelsen baseras på och utgör en tolkning av artiklarna VI, XVI och XXIII i GATT-avtalet. Dess syfte är att tillse att användningen av subventioner inte negativt påverkar annat lands intressen och att utjämningsåtgärder när de vidtas inte utgör onödiga hinder för handeln.

USA åtar sig genom överenskommelsen att i framtiden tillämpa skadekriteriet och underkastar sig därmed en striktare disciplin vid bruket av utjämningstullar. Föredraganden bedömer USA:s åtagande som det viktigaste resultatet av förhandlingarna på detta område. Det finns för ett litet, handelsberoende land som Sverige, anser föredraganden, även anledning att välkomna en ökad internationell disciplin vid bruket av subventioner. Detta innebär naturligtvis också att reglerna måste beaktas när svenska stödåtgärder utformas. Handlingsfriheten när det gäller att använda interna stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomisk-politiska mål kvarstår dock oförändrad.

Överenskommelsen om tillämpning av artikel VI i GATT (den s. k. antidumpingkoden)

Sverige har tillsammans med tjugofem andra GATT-länder, huvudsakligen i-länder, anslutit sig till GATT:s antidumpingkod som förhandlades

fram i Kennedyronden. Koden innehåller regler om tolkning och tillämpning av artikel VI. När antidumpingkoden förelades riksdagen för godkännande (prop. 1967: 150) konstaterades i propositionen att de i Sverige då gällande reglerna om antidumpingåtgärder väl anslöt sig till bestämmelserna i koden. Dessa regler överfördes sedermera i allt väsentligt till 3 § tullförordningen.

De flesta u-länder som deltog i förhandlingarna om antidumpingkoden ansåg sig efter Kennedyrondens slut inte kunna ansluta sig till koden. Motiveringen var att vissa bestämmelser inte tog tillräcklig hänsyn till deras ekonomiska situation. U-länderna tog år 1975 upp frågan om en revidering av antidumpingkoden i de multilaterala handelsförhandlingarna.

Den genom förhandlingarna reviderade koden innehåller bl. a. bestämmelser om att i-länderna måste ta särskild hänsyn till u-ländernas ekonomiska situation när antidumpingåtgärder övervägs och att möjligheterna att vidta andra åtgärder skall utvärderas innan sådana antidumpingtullar läggs på som kan skada u-ländernas väsentliga intressen. Anslutning till den nya koden innebär samtidigt uppsägning av 1967 års kod.

Enligt föredraganden innebär den nya koden vissa uppmjukningar i förhållande till den hittills gällande. Det anses inte uteslutet att ändringarna kan leda till att svensk industri i framtiden kommer att mötas av en ökad andel antidumpingåtgärder på sina exportmarknader. De förbättringar som skett i fråga om tillämpningen av koden överväger emellertid enligt föredragandens mening, så att överenskommelsen som helhet får anses vara tillfredsställande för Sverige.

Överenskommelsen om statlig upphandling

Statlig upphandling har inte hittills i någon större utsträckning varit föremål för internationell reglering. I EFTA-konventionen finns dock bestämmelser som innebär ett principiellt förbud mot diskriminering av övriga EFTA-länders företag vid offentlig upphandling. I början av 1960-talet påbörjades ett arbete inom OECD i syfte att minska handelshinder till följd av diskriminerande statlig upphandling. Det arbetet resulterade i ett inte helt fullbordat utkast till en multilateral kod som syftade till att reglera och harmonisera OECD-ländernas regler för offentliga inköp.

Frågan om statlig upphandling introducerades i de multilaterala handelsförhandlingarna genom att en särskild förhandlingsgrupp etablerades i juli 1976. Kodutkastet från överläggningarna inom OECD utgjorde ett av grundelementen i förhandlingsgruppens arbete. Under förhandlingarnas gång kompletterade enskilda länder materialet med olika delförslag, särskilt vad beträffar särbehandling av u-länder.

I den nu träffade överenskommelsen fastläggs principerna för den statliga upphandlingen. Där framgår att lagar, förordningar, förfaranden och tillämpningar rörande varuupphandling verkställd av de berörda myndigheterna skall vara icke-diskriminerande. Detta innebär att parterna i över-

enskommelsen i detta avseende skall bevilja varandra en behandling som inte är mindre förmånlig än vare sig den som beviljas inhemska varor resp. leverantörer, s. k. nationell behandling, eller den som beviljas varje annan parts varor resp. leverantörer.

Överenskommelsen omfattar all varuupphandling som verkställs av myndigheter som ingår i överenskommelsen. De berörda myndigheterna finns för varje part upptagna i en särskild bilaga. Överenskommelsen tillämpas enbart på upphandlingar vilkas värde är minst 150 000 SDR (internationella valutafondens särskilda dragningsrätter). Detta motsvarar f. n. ca 840 000 svenska kronor. Myndigheter som inte omfattas av överenskommelsen skall informeras om dess innehåll och syften.

För svensk del skall överenskommelsen tillämpas på följande myndigheter och affärsverk: rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, fortifikationsförvaltningen, sjukvårdsstyrelsen, försvarets materielverk, civilförsvarsstyrelsen, socialstyrelsen, postverket, statens vägverk, statens trafiksäkerhetsverk, sjöfartsverket, luftfartsverket, statistiska centralbyrån, statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksskatteverket, skolöverstyrelsen, skogsstyrelsen, statens industriverk, domänverket och förenade fabriksverken. Även dessa myndigheters och affärsverks regionala och lokala enheter omfattas av överenskommelsen.

I likhet med övriga nordiska länder och Schweiz har Sverige förbehållit sig rätten att för enskilda upphandlingar avvika från principen om nationell behandling i överenskommelsen när väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar påverkas. Beslut i upphandlingsärenden där sådana vidare bedömningar kan ifrågakomma skall fattas på regeringsnivå.

Överenskommelsen om tillämpning av artikel VII i GATT (den s. k. tullvärdekoden)

Sverige har i likhet med ett trettiotal andra länder antagit konventionen den 15 december 1950 angående varors tullvärde, den s. k. Brysselkonventionen. Den innehåller en central värderregel, nämligen att tullvärdet skall motsvara det pris som varan skulle betinga vid försäljning mellan säljare och köpare som är oberoende av varandra (normalpriset).

Den grundläggande svenska tullvärdesbestämmelsen finns i 6 § tullförordningen. Där anges att när tull skall utgå efter värde anses varans normalpris som dess värde och att normalpriset beräknas enligt de föreskrifter regeringen meddelar på grundval av Brysselkonventionen.

Artikel VII i GATT jämte därtill hörande anmärkningar innehåller regler för bestämmande av tullvärde. Dessa regler är ganska allmänt hållna och medger i viss utsträckning alternativa värderingsmetoder enligt importlandets val.

De GATT-anslutna länder som inte har antagit Brysselkonventionen kan inom ramen för artikel VII ha värdesystem som sinsemellan varierar inom ganska vida gränser. Detta har lett till att från exportsynpunkt viktiga

länder som USA och Canada samt flera u-länder tillämpar tullvärderegler som de svenska exportörerna anser vara komplicerade och protektionistiska.

Huvudregeln i den överenskommelse som nu föreligger är att tullvärdet skall vara varans transaktionsvärde, dvs. det pris som betalas för varan vid export till det land där förtullningen skall ske.

Överenskommelsen kommer, enligt föredragandens åsikt, inte att medföra några mer betydande förändringar i fråga om tullvärdeberäkningen vid import till Sverige. Överenskommelsen avses, liksom den därav föranledda ändringen i 6 § tullförordningen, träda i kraft den 1 januari 1981. Brysselkonventionen bör därför sägas upp senast den 31 december 1979, då uppsägningstiden är ett år. Härför krävs riksdagens bemyndigande.

Överenskommelsen om tekniska handelshinder

Tekniska föreskrifter och standarder spelar en viktig roll i dagens samhälle. Sådana föreskrifter kan ha till syfte att skydda människors liv och hälsa, konsumenternas intresse av kvalitet och säkerhet, miljön m.m. Standarder kan dessutom bidra till att förenkla och förbilliga produktionen. Olikheter mellan länders tekniska föreskrifter och standarder kan komplicera och hindra handeln över gränserna. Sådana tekniska handelshinder har ökat i betydelse under 1970-talet. Gällande GATT-regler har inte varit tillräckliga för att man skall kunna ta sig an de ökande problemen för handeln på detta område. Behovet att nå en överenskommelse, som skulle ge handelssynpunkter ett ökat inflytande när länder utarbetar tekniska föreskrifter och därigenom undvika oberättigade tekniska handelshinder, har därför visat sig stort bland GATT-länderna. Bl. a. inom EFTA har under många år pågått ett arbete i syfte att minska tekniska handelshinder. Överenskommelsen i GATT innebär ett utvidgande av de åtaganden som Sverige redan har gjort i EFTA.

Den nu föreliggande överenskommelsen gäller varor och omfattar tekniska föreskrifter, standarder och system för provning av varor (certifieringssystem) utarbetade av statliga och lokala myndigheter och enskilda organ. Endast när det gäller statliga myndigheter innebär överenskommelsen direkta åtaganden. I övriga fall skall regeringarna vidta rimliga åtgärder som står till buds för att säkerställa att överenskommelsens bestämmelser efterlevs.

Tekniska föreskrifter och standarder får inte utarbetas, antas eller tillämpas med avsikt att skapa hinder för den internationella handeln. Importerade varor får inte heller diskrimineras till förmån för inhemskt producerade varor. Om det finns lämpliga internationella standarder skall dessa läggas till grund för nationella tekniska föreskrifter eller standarder. Undantag från denna bestämmelse gäller t. ex. då en internationell standard inte är ändamålsenlig för att skydda människors hälsa och säkerhet eller då den är tekniskt föråldrad.

†1 Riksdagen 1979/80. 9 saml. Nr 13

I sin värdering av förhandlingsresultatet på detta område påpekar fördraganden att intresset av att tekniska föreskrifter inte onödigtvis tillåts hindra varuflödet över gränserna bör vägas mot myndigheternas intresse att relativt fritt få agera på föreskriftsområdet i syfte att ta till vara säkerhets-, miljö- och konsumentintressen. Överenskommelsens utformning bedöms innebära att myndigheternas rätt att på sakliga grunder relativt fritt få agera inom resp. ansvarsområden inte kommer att inskränkas.

Överenskommelse om importlicensprocedurer

GATT-avtalet innehåller inte några mer detaljerade procedurregler som gäller licensgivning i samband med import. Artikel VIII innehåller vissa bestämmelser angående avgifter och formaliteter i samband med import och export. Artikel XIII behandlar icke-diskriminerande tillämpning av kvantitativa restriktioner. Flertalet i-länder ansåg mot denna bakgrund behov föreligga att utarbeta procedurregler i syfte att undanröja onödig byråkrati och ge insyn i tillämpningen av olika länders licenssystem.

Importlicensprocedurer kan vara tidskrävande, komplicerade och kostnadskrävande samt förorsaka den svenska exporten problem. I värsta fall kan proceduren utnyttjas för att begränsa importen. Importlicenser tillämpas i flertalet länder. Det var därför en viktig förhandlingsmålsättning för Sverige och flera andra i-länder att nå en uppgörelse, vilken kunde erhålla så vid anslutning som möjligt.

Överenskommelsen behandlar såväl automatisk som icke-automatisk importlicensiering. Automatisk importlicensiering definieras som importlicensiering där ansökan beviljas utan begränsning medan övriga typer av licensieringssystem faller under kategorin icke-automatisk licensiering.

Icke-automatisk licensiering används för att administrera kvoter och andra importrestriktioner. Systemet får inte ha någon hindrande effekt på importen utöver den som orsakas av restriktionerna i fråga.

Överenskommelsen om handel inom den civila flygindustrisektorn

Överenskommelsen omfattar i huvudsak civila flygplan, flygplansdelar och reparationer av flygplan. Fr. o. m. den 1 januari 1980 skall tullfrihet medges för vissa flygindustriprodukter. Tullfriheten binds i GATT och kommer därmed samtliga GATT:s avtalsslutande parter till del. Tullfrihetens omfattning framgår av en bilaga till överenskommelsen. Den täcker ett stort antal produkter från färdiga flygplan till motorer, instrument, komponenter och andra delar till flygplan. Överenskommelsen medför också att tullar för reparationer utomlands, vilka bl. a. tagits ut av USA, avskaffas.

Fördraganden framhåller att denna överenskommelse bör tillmätas betydelse mot bakgrund av det intresse den civila flygindustrisektorn har för Sverige. Överenskommelsen anses även intressant från handelspolitisk synpunkt, då den är den första sektoröverenskommelsen i sitt slag inom GATT.

Ändringar och tillägg i GATT:s regelverk

När riktlinjerna för de multilaterala handelsförhandlingarna fastställdes i Tokiodeklarationen, enades man bl. a. om att "i ljuset av förhandlingarnas framtidskridande även beakta önskvärda förbättringar i det internationella system som reglerar världshandeln". Man var allmänt överens om att GATT:s regelverk såsom det hade tillämpats och utvecklats under trettio år var i behov av en översyn och att anpassningar borde övervägas för att bättre möta framtida behov. Särskilt hävdade u-länderna att GATT:s regelsystem inte i tillräcklig utsträckning var anpassat till deras särskilda handels- och utvecklingsbehov.

En särskild förhandlingsgrupp upprättades, den s. k. frameworkgruppen, som fick i uppgift att förhandla om förbättringar i reglerna för den internationella handeln, särskilt i vad avsåg handeln mellan i- och u-länder.

Resultatet på detta område skiljer sig från övriga överenskommelser i förhandlingarna så till vida att de överenskomna texterna inte utgör fristående multilaterala avtal, avsedda att undertecknas och sättas i kraft av de parter som deltagit i förhandlingarna. Texterna utgör i stället förslag från i förhandlingarna deltagande länder till ändringar i eller kompletteringar av GATT-avtalet. Huruvida och i vilken form de skall inkorporeras i GATT:s regelsystem är emellertid avgöranden som det ankommer på GATT:s avtalsslutande parter att träffa.

Till de för framtiden mest intressanta resultaten i denna del av förhandlingarna hör tillkomsten av en särbehandlingsklausul och tillämpningen av reciprocitetsprincipen på u-länderna.

En grundläggande princip i GATT:s regelsystem för världshandeln utgörs av regeln om mest-gynnad-nationsbehandling, dvs. att förmåner som utsträcks till en handelspartner automatiskt skall utsträckas till samtliga andra GATT-länder. Att särbehandla u-länderna i handelspolitiken står därför formellt i konflikt med GATT-avtalet. När det allmänna tullpreferenssystemet för u-landsprodukter (GSP) infördes genom beslut i UNCTAD löstes detta genom att GATT:s avtalsslutande parter beviljade systemet ett särskilt tidsbegränsat undantag från GATT-avtalets bestämmelser.

U-länderna har länge eftersträvat att särbehandling av dem skulle ges en mer permanent juridisk grundval i GATT-avtalet. I förhandlingarna lade u-länderna fram förslag till en särbehandlingsklausul, en s. k. enabling clause, avsedd att inkorporeras i GATT-avtalet och därmed göra särbehandling uttryckligen förenlig med avtalet. I-länderna ställde sig i allmänhet positiva till en sådan klausul men insisterade på att erkännande i så fall samtidigt skulle ges i en klausul åt det faktum att olika u-länder befinner sig på olika utvecklingsnivå och att särbehandling endast bör ges så länge den kan anses motiverad av u-landets utvecklingsbehov.

Enighet kunde slutligen nås om en särbehandlingsklausul vars tillämpning har begränsats till följande åtgärder:

- a) tullpreferenser som i-länder beviljar u-länder inom ramen för GSP;
- b) särskild och mer förmånlig behandling när det gäller bestämmelser i GATT rörande de icke-tariffära åtgärder som regleras av överenskom-
melser vilka multilateralt har framförhandlats inom ramen för GATT;
- c) regionala eller globala arrangemang mellan u-länder på tullområdet
och, i enlighet med kriterier och villkor som kan föreskrivas av GATT:s
avtalslutande parter, även på det icke-tariffära området;
- d) särskild behandling av de minst utvecklade bland u-länderna i sam-
band med varje allmän eller specifik åtgärd till förmån för u-länderna.

Enligt klausulen skall särbehandlingen kunna anpassas till förändringar i u-ländernas behov. Härmed öppnas möjlighet till en differentierad behand-
ling av u-länder alltefter utvecklingsnivå. Procedurer för konsultationer
om de nya reglernas tillämpning fastställs också i klausulen.

I en andra del av klausulen behandlas reciprocitetsprincipens till-
lämpning på u-länderna, dvs. deras möjlighet att i handelsförhandlingar
lämna motprestationer till erbjudna medgivanden. Där preciseras tillämp-
liga bestämmelser i GATT-avtalet rörande reciprocitet och sägs bl. a. att u-
länderna med stigande utvecklingsnivå förväntas kunna lämna successivt
allt större bidrag i form av egna medgivanden samt i ökad utsträckning
delta i GATT:s system av rättigheter och förpliktelser.

Tullpreferenser för Folkrepubliken Kina m. m.

Det allmänna tullpreferenssystemet (GSP), som för svensk del trädde i
kraft den 1 januari 1972, innebär tullfrihet vid import från u-länderna av
flertalet industriella hel- och halvfabrikat samt vissa livsmedels- och jord-
bruksvaror. Tullfrihet enligt GSP lämnas ensidigt av varje enskilt i-land till
skillnad från de tullmedgivanden som efter förhandlingar inom GATT
lämnas på mest-gynnad-nationsbasis. Liksom i andra preferensgivande i-
länder har undantag gjorts för varor som är särskilt utsatta för lågpriskon-
kurrens, t. ex. kläder, handskar och skor. De svenska preferenserna avser
i stort sett alla självständiga utomeuropeiska u-länder samt Jugoslavien,
Malta och Turkiet. Preferensberättigade är vidare vissa icke självständiga
utomeuropeiska områden, bl. a. Hongkong och Macao. Dessutom medges
i särskild ordning tullpreferenser för Rumänien och Bulgarien.

I propositionen föreslås, som inledningsvis nämnts, att GSP fr. o. m. den
1 januari 1980 generellt utvidgas med ytterligare två varor, nämligen anthu-
rium och vattenmeloner. Härför behövs riksdagens godkännande.

Folkrepubliken Kina har gjort en framställning om att få åtnjuta tullpre-
ferenser vid import till Sverige.

F. n. ger Australien, Nya Zeeland, Norge och Schweiz tullpreferenser
till Folkrepubliken Kina. EG har nyligen beslutat att inkludera Kina i sitt
preferenssystem fr. o. m. den 1 januari 1980.

Folkrepubliken Kina uppvisar i ekonomiskt avseende stora likheter med
de länder som för svensk del f. n. kommer i fråga beträffande tullprefe-

renser för u-länder. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen att Folkrepubliken Kina får tullpreferenser i Sverige. De undantag från preferensbehandling i allmänhet som nu tillämpas i fråga om Rumänien och Bulgarien föreslås gälla även gentemot Kina.

Preferenserna utformas så att Sverige, i likhet med vad som gäller i övrigt i vårt GSP-system, har rätt att vid behov vidta åtgärder för att hindra eller motverka marknadsstörning.

Förteckning över preferensberättigade varor på jordbrukets område resp. över industrivaror som bör undantas från preferensbehandling vid import från Folkrepubliken Kina har fogats till propositionen som *bilaga 6* och *7*. I den mån konkurrensförhållandena ger anledning härtill anser föredraganden att regeringen, i likhet med vad som gäller i fråga om redan preferensberättigade länder, bör ha rätt att slopa undantag i *bilaga 7*.

Av proposition 1974:176 framgår också att regeringens bemyndigande att medge Rumänien och Bulgarien tullpreferenser gäller med vissa begränsningar beträffande varuområdet. Frågan om utökning av antalet preferensberättigade varor på jordbrukets område för dessa länder underställs därför riksdagen. Förteckning över dessa varor har fogats till propositionen som *bilaga 8*.

Preferensbehandlingen av Folkrepubliken Kina liksom utökningen av antalet preferensberättigade varor för Rumänien och Bulgarien föreslås gälla från den 1 januari 1980.

U-länderna i MTN

I Tokiodeklarationen ägnades särskild uppmärksamhet åt u-ländernas situation. Där erkändes behovet av särskilda åtgärder i förhandlingarna för att bistå u-länderna i deras ansträngningar att öka sina exportintäkter och främja sin ekonomiska utveckling liksom vikten av att behålla och förbättra det allmänna preferenssystemet. Vidare erkändes vikten av att på de områden av förhandlingarna där det var möjligt och lämpligt ge u-länderna särskild och mer förmånlig behandling. Slutligen erkändes de minst utvecklade u-ländernas särskilda problem och betonades vikten av att dessa länder skulle erhålla särskild behandling inom ramen för de allmänna eller speciella åtgärder som vidtogs till förmån för u-länder i förhandlingarna.

Förhandlingarna kom också att mer än i tidigare förhandlingsomgångar behandla u-ländernas problem. U-länderna själva kom i förhandlingarnas slutfas att utöva ett inte obetydligt inflytande över utformningen av förhandlingsresultatet på flertalet områden. Ovan har redan bl. a. berörts särbehandlingsklausulen och reciprocitetsprincipen.

Föredragande departementschefen uttalar i detta sammanhang följande:

Även om slutresultatet av förhandlingarna inte kan sägas ha helt tillgodosett u-ländernas önskemål, torde dessa länder ha fördelar att vinna av de väsentliga tullsänkningar som förhandlingarna kommer att leda till och av den förstärkta multilaterala disciplin på handelns område som bör bli

Kartong: S. 20, rad 15 Tillkommer: antar förslagen till
rad 23 Utgår: antar förslagen till

resultatet av de nya överenskommelserna. Härutöver har u-länderna, i överensstämmelse med Tokiodeklarationens målsättningar, på de områden i förhandlingarna där det har befunnits möjligt och lämpligt erhållit särskild och mer förmånlig behandling. Slutligen har genom arbetet i frameworkgruppen förändringar överenskommit i GATT:s regelverk i avsikt att underlätta och ge ökad säkerhet åt förmånsbehandling av u-länder.

När det gäller vissa icke-tariffära frågor har u-ländernas förväntningar inte helt infriats. Särskilt kan nämnas önskemålet att avskaffa eller begränsa möjligheterna att använda kvantitativa restriktioner.

På tullområdet har i-länderna gjort omfattande medgivanden för tropiska produkter. Redan under åren 1976 och 1977 genomfördes här en lång rad tullsänkningar som svar på önskemål framställda av u-länderna. Tullförhandlingarna på övriga områden har lett till tullsänkningar på i-landsmarknaderna för exporten från u-länderna på i genomsnitt 25 procent, vilket är något mindre än motsvarande sänkningar för handeln mellan i-länderna (omkring 35 procent). Skillnaden har i första hand uppkommit genom att de varor som helt eller delvis undantagits från den av i-länderna allmänt tillämpade tullformeln har haft en relativt större betydelse för u-ländernas export (exempelvis textil- och lädervaror samt skor).

Nordiskt samarbete

I Kennedyronden under 1960-talet företrädde de nordiska länderna av en gemensam förhandlingsdelegation ledd av en gemensam chefsförhandlare. Framför allt mot bakgrund av de multilaterala handelsförhandlingarnas mycket breda ämnesomfattning skulle en sådan organisationsform ha krävt en betydligt större delegation än under Kennedyronden. Det visade sig därför mer ändamålsenligt att bygga upp förhandlingsorganisationen kring de nordiska ländernas (Finland, Island, Norge och Sverige) permanenta delegationer i Genève. Danmark samordnar som bekant sin handelspolitik med övriga EG-länder. Man genomförde en arbetsfördelning där samordningsansvar och talesmannaskap delades upp mellan Finland, Norge och Sverige. Härigenom skapades resurser för ett intensivt deltagande i allt förhandlingsarbete, medan flera andra mindre länder tvingades till en hårdare prioritering av sina insatser. Sverige företrädde de nordiska länderna på områdena tullar, sektorförhandlingar, tekniska handelshinder och statlig upphandling.

Föredraganden anser att de nordiska länderna genom sitt goda samarbete har kunnat lämna förslag och kompromisslösningar på ett sätt som har givit större inflytande över förhandlingsresultaten än som hade varit möjligt om de nordiska länderna uppträtt var för sig.

Sammanfattande slutsatser

Föredragande departementschefen sammanfattar sin syn på förhandlingsresultatet på följande sätt:

De förhandlingar som nu har avslutats har varit de mest omfattande hittills i GATT:s historia. Tullförhandlingarna har i jämförelse med tidi-

gare förhandlingsomgångar relativt sett mindre betydelse för Sverige men medför ändå avsevärda tullsänkningar på de för svensk export viktiga marknaderna utanför det västeuropeiska frihandelsområdet. Av på sikt större betydelse blir enligt min mening de olika multilaterala överenskommelserna vid sidan av tullprotokollet. I och med dessa regleras olika former av icke-tariffära åtgärder som kan ha inverkan på handeln. I vissa fall, exempelvis i fråga om subventioner, rör det sig om tolkningar av gällande GATT-bestämmelser. I andra fall regleras vissa handelshinder för första gången i GATT-sammanhang. Så är fallet beträffande tekniska handelshinder och statlig upphandling. För ett exportberoende land som Sverige är det av stor betydelse att steg på detta sätt tas mot ett fastare regelsystem till försvar för en fortsatt frihandel.

De nya icke-tariffära överenskommelserna har många gemensamma element. De kan sägas innebära att de deltagande länderna på en rad områden binder sig till en ökad internationell disciplin och mer omfattande multilateral kontroll av nationella åtgärder som kan påverka handeln. En följd blir att GATT härmed tillförs ett väsentligt utökat förhandlingsmaskineri för bevakning av världshandeln. Genom denna utvidgade roll för GATT är det min förhoppning att den dämpande och kontrollerande effekt som de multilaterala handelsförhandlingarna onekligen har haft på de senaste årens protektionistiska tendenser skall bestå även i framtiden.

— — —

Om således min uppfattning är att förhandlingsresultatet utgör en betydande framgång på den internationella handelspolitikens område hindrar detta inte att förhandlingarna har lämnat flera frågor olösta som måste angripas på nytt. Dit hör framför allt de resultatlösa förhandlingarna om en tolkning och utvidgning av reglerna för skyddsåtgärder vid marknadsstörning i GATT-avtalets artikel XIX. Det är av största vikt, i synnerhet för länder som Sverige där den egna marknaden är liten och exportberoendet stort, att klara regler läggs fast på detta område. Annars finns risken att de handelspolitiska stormakterna tillskansar sig övertag inte minst genom att, som redan sker i flera fall, låta reglerna delar av sitt handelsutbyte med andra länder eller sinsemellan genom olika former av s. k. frivilliga exportbegränsningar eller andra marknadsreglerande arrangemang.

Även om u-länderna har riktat kritik mot förhandlingsresultatet, inte minst vid UNCTAD-konferensen i Manila i maj 1979, måste ändå konstateras att dessa förhandlingar mer än någon tidigare förhandlingsomgång i GATT har ägnat uppmärksamhet åt u-ländernas särskilda handelsproblem. Det är min övertygelse att dessa länder har stora fördelar att vinna av de överenskomna tullsänkningarna liksom av den förstärkta multilaterala disciplin på handelns område som bör bli resultatet av de nya överenskommelserna. Dessutom har u-länderna, i överensstämmelse med Tokio-deklarationens målsättningar, på de områden i förhandlingarna där det befunnits möjligt och lämpligt erhållit särskild och mer förmånlig behandling.

Utskottet

Utskottet har inhämtat yttrande från finansutskottet, skatteutskottet och näringsutskottet över propositionen 1979/80: 24. Yttrandena bifogas detta betänkande som bilagor 1, 2 och 3.

Utrikeshandeln är av central betydelse för Sveriges möjligheter att framgångsrikt driva en politik som syftar till full sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

Sverige har därför sedan länge aktivt deltagit i internationellt ekonomiskt samarbete i syfte att avveckla tullar och andra handelshinder. Målet för vår handelspolitik är en frihandel som omfattar alla länder. Sverige har i det syftet konsekvent i GATT, under de många förhandlingar som har förts inom organisationens ram, verkat för en expansion och fortgående frigörelse av världshandeln. Det torde råda enighet om att de strävanden att sänka eller avveckla tullar och att eliminera och begränsa andra handelshinder som under årens lopp kommit till uttryck i en rad GATT-förhandlingar, senast med Kennedyronden under 1960-talet, och som fortsatt i och med de nu avslutade multilaterala handelsförhandlingarna, i hög grad bidragit till en liberalisering av världshandeln. De överenskommelser som nu träffats kan därför hälsas med tillfredsställelse för svenskt vidkommande.

Enligt propositionen kommer de viktigare industriländerna den 1 januari 1987, då sluttullarna senast kommer att sättas i kraft om *tullöverenskommelsen* genomförs som planerat, att ha sänkt sina tullar på industrivaror med i genomsnitt 33 %. För Sverige är motsvarande siffra 28 %. Finansutskottet och skatteutskottet konstaterar i sina yttranden att tullsänkningarna, med tanke på Sveriges låga tullskydd med tullfrihet för en mycket stor del av importen, inte bör vålla några svårare omställningsproblem för svensk industri. Till yttermera visso är, fortsätter finansutskottet, för svensk del vissa känsliga varor undantagna från tullsänkningen eller endast i ringa mån berörda. Det gäller bl. a. tekoprodukter och skor liksom järn och stål. För svensk exportindustri bör de nu utlovade tullsänkningarna vid import till i första hand USA, Canada och Japan innebära vidgade möjligheter till effektiv konkurrens. Till bilden hör att de önskemål man från svensk sida haft om tullsänkningar i Spanien kunnat uppnås genom det frihandelsavtal som slutits mellan EFTA-länderna och Spanien (jfr prop. 1979/80: 26, UU 1979/80: 9). Finansutskottet och skatteutskottet tillstyrker sålunda genomförandet av de tullsänkningar som föreslås i propositionen. Utrikesutskottet tillstyrker för sin del det föreslagna genomförandet av tullöverenskommelsen.

Under utskottsbehandlingen av prop. 1979/80: 24 har önskemål framförts från regeringskansliet att ikraftträdandebestämmelserna beträffande de två lagarna med tulltaxeändringar (s. 172 och 182 i prop. 1979/80: 24) ändras från "1 januari 1980" till "1 februari 1980". Även införandet av preferensbehandlingen för Folkrepubliken Kina liksom utökningen beträffande Rumänien och Bulgarien samt utvidgningen med två varor i det generella svenska GSP-systemet bör ske samtidigt med tulltaxeändringarna den 1 februari 1980. Som skäl för denna senareläggning med en månad av ikraftträdandet för tulltaxeändringarna har åberopats den tidsutdräkt som är förbunden med tryckning, bindning och leverans av den statistiska

varuförteckning som är knuten till tulltaxan, den s. k. arbetstaxan. Det har särskilt framhållits att några handelspolitiska problem inte blir följden av ett uppskov. Genom att i propositionen förutsätts att den första tullsänkningen sker med två åttondelar av tullmedgivandena uppfyller Sverige ändå förpliktelserna enligt tullprotokollet.

Då ett senareläggande inte strider mot tullöverenskommelsen och främst dikteras av praktiska hänsyn för att undvika problem för det svenska näringslivet, anser sig skatteutskottet böra förorda en sådan ändring av ikraftträdandet. Utrikesutskottet instämmer i denna bedömning.

Utrikesutskottet finner att de skäl som i propositionen anförs för en inledande tullsänkning med två åttondelar är väl underbyggda och tillstyrker, med instämmande av finansutskottet och skatteutskottet, att den svenska tullavvecklingen inleds på detta sätt. Skatteutskottet anser att denna tullsänkning inte bör skapa några problem för det svenska näringslivet. Åtgärden kan däremot, enligt skatteutskottet, vara av stor betydelse som ett uttryck för viljan att fullfölja de handelspolitiska ambitioner som manifesterats genom förhandlingarna. Genomförandet av den återstående delen av tullsänkingsprogrammet skall efter utvärdering bli föremål för förnyat ställningstagande av riksdagen år 1981.

Finansutskottet konstaterar att reglerna i den nya s. k. *subventionskoden* måste beaktas när svenska stödåtgärder utformas. Finansutskottet erinrar också om departementschefens bedömning att handlingsfriheten kvarstår oförändrad när det gäller att använda interna stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomisk-politiska mål.

Utrikesutskottet tillstyrker, liksom finansutskottet, godkännande av överenskommelsen.

Finansutskottet finner, i enlighet med vad som anförs i propositionen, att den nya s. k. *antidumpingkoden* innebär vissa uppmjukningar i förhållande till den nu gällande. Det anses inte uteslutet att ändringarna kan leda till att svensk industri i framtiden kommer att mötas av ett ökat antal antidumpingåtgärder på sina exportmarknader. De förbättringar som skett i fråga om tillämpningen av koden överväger emellertid, anser finansutskottet i likhet med föredraganden, så att överenskommelsen som helhet får anses vara tillfredsställande för Sverige.

Utrikesutskottet tillstyrker godkännande av överenskommelsen.

Beträffande överenskommelsen om *statlig upphandling* anför finansutskottet i sitt yttrande följande:

Den kungörelse som gäller för svenska statsmyndigheters upphandling innebär att myndigheterna skall iaktta affärsmässighet och behandla anbud och anbudsgivare objektivt. Det innebär bl. a. att dessa myndigheter inte får diskriminera mot utländska anbudsgivare. I den mån avsteg från affärsmässigheten i visst fall bedöms önskvärt, t. ex. för att kunna behålla viss industriell kapacitet inom landet, måste dessa beslut fattas av regeringen och inte av myndigheten i fråga.

Sverige har inom ramen för EFTA åtagit sig att inte diskriminera gentemot övriga EFTA-länders företag vid statlig upphandling.

Att överenskommelsen nu träffats inom GATT om statlig upphandling får allmänt sett anses gynnsamt för svensk del. Sverige har genom offentlighetsprincipen redan tidigare medgett även utländska företag full insyn i anbudsförfarandet vid statlig upphandling medan det för svenska exportörer ofta förelegat betydande svårigheter att följa motsvarande upphandlingsärenden i andra länder. Här bör överenskommelsen och det till denna knutna rapportsystemet medföra en gynnsammare situation för svensk industris möjligheter att konkurrera.

Överenskommelsen får – i vart fall tills vidare – emellertid begränsad verkan. Stora upphandlingsområden har undantagits, bl. a. telemateriel och stora delar av kommunikationssektorn. Vidare omfattas inte tjänster och entreprenader. En beloppsgräns om 150 000 SDR (f. n. ca 840 000 kr.) tillämpas.

Som understryks i propositionen har Sverige i likhet med övriga nordiska länder och Schweiz förbehållit sig rätten att för enskilda upphandlingar avvika från principen om nationell behandling när väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar påverkas. I dessa fall skall även i fortsättningen besluten fattas på regeringsnivå. Även i övrigt synes överenskommelsen för svensk del innebära att hittills använda principer vid statlig upphandling kan tillämpas. I fråga om formerna kommer dock vissa ändringar att behöva ske till följd av överenskommelsen.

Utskottet tillstyrker att Sverige ansluter sig till överenskommelsen.

Näringsutskottet konstaterar, i likhet med finansutskottet, att ett förbehåll gjorts av bl. a. Sverige i fråga om väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar. Beslut i upphandlingsärenden där sådana vidare bedömningar kan ifrågakomma skall fattas på regeringsnivå. Vidare noteras att upphandlingar som är oundgängligen nödvändiga för den nationella säkerheten eller för nationella försvarssyften har undantagits. I den svenska förteckningen över de varor för vilka överenskommelsen gäller återfinns inte textilvaror eller skodon.

Utrikesutskottet tillstyrker godkännande av överenskommelsen.

I likhet med finansutskottet, skatteutskottet och näringsutskottet tillstyrker utrikesutskottet att riksdagen godkänner även de övriga överenskommelser på det icke-tariffära området och jordbruksområdet som förelagts riksdagen i propositionen 1979/80: 24 samt de föreslagna åtgärderna i fråga om preferensbehandling.

Utskotten ansluter sig i allt väsentligt till den positiva bedömning av förhandlingsresultatet för svensk del som redovisas i propositionen. Tullförhandlingarna medför, som föredraganden påpekar, avsevärda tullsänkningar på de marknader utanför det västeuropeiska frihandelsområdet som är viktiga för svensk export. På sikt kommer dock de nya icke-tariffära överenskommelserna att vara av större betydelse. De kan sägas innebära att de deltagande länderna på en rad områden binder sig till en ökad internationell disciplin och mer omfattande multilateral kontroll av nationella ågärder som kan påverka handeln.

Näringsutskottet anför i sitt yttrande sammanfattningsvis följande:

Utskottet vill särskilt understryka de slutsatser som regeringen drar rörande innebörden för svenskt vidkommande av de här aktuella överenskommelserna. Regeringen framhåller att reglerna i överenskommelserna självfallet måste beaktas när interna stödåtgärder utformas. Handlingsfriheten när det gäller att använda sådana stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomiska mål kvarstår emellertid enligt regeringens bedömning oförändrad. Utskottet konstaterar alltså att åtagandena enligt GATT-överenskommelserna inte kommer att inskränka möjligheterna att i vårt land föra en aktiv industripolitik i vilken statsmakterna väger in ekonomiska, regionala och sociala hänsyn. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet här aktuella förslag i propositionen.

Utrikesutskottet instämmer i den bedömning om bibehållen handlingsfrihet för Sverige i de hänseenden som åberopas av finansutskottet och näringsutskottet.

Bland de frågor som förhandlingarna lämnade olösta ingår försöken att nå en överenskommen tolkning och utvidgning av reglerna för skyddsåtgärder vid marknadsstörning i GATT-avtalets artikel XIX. Det framhålls i propositionen att det är av största vikt för länder som Sverige med en liten hemmamarknad och stort exportberoende att klara regler läggs fast i detta hänseende. Annars, sägs det vidare, finns risken att de handelspolitiska stormakterna tillskansar sig övertag genom att, som redan sker i flera fall, låta reglera delar av sitt handelsutbyte med andra länder eller sinsemellan genom olika former av s.k. frivilliga exportbegränsningar eller andra marknadsreglerande arrangemang.

Utrikesutskottet vill uttrycka förhoppningen att de förhandlingar inom GATT som nu fortsätts beträffande skyddsklausulfrågan skall kunna föras till ett för alla deltagande länder godtagbart resultat.

Utskottet utgår vidare ifrån att regeringen fortsätter att beakta u-ländernas intressen i de uppföljningsförhandlingar till MTN som kan komma att äga rum inom GATT, liksom i det delvis nya maskineri som nu etableras för att administrera och konkretisera de träffade överenskommelserna.

Utskottet vill också understryka vikten av att regeringen nu vidtar åtgärder för att informera svenska myndigheter, företag och organisationer om innehållet i de olika överenskommelserna.

Utskottet hemställer med hänvisning till det anförda
att riksdagen

dels

1. godkänner följande till propositionen såsom bilaga 2 fogade överenskommelser:
 - a) 1979 års Genèveprotokoll till det allmänna tull- och handelsavtalet,
 - b) överenskommelse om tekniska handelshinder,
 - c) överenskommelse om statlig upphandling,
 - d) överenskommelse om tolkning och tillämpning av artiklarna VI,

XVI och XXIII i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. subventionskoden),

- e) internationellt nötköttsavtal,
 - f) internationellt mejerivaruavtal,
 - g) överenskommelse om tillämpning av artikel VII i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. tullvärdekoden),
 - h) överenskommelse om procedurer vid importlicensiering,
 - i) överenskommelse om handel inom den civila flygindustrisektorn,
 - j) överenskommelse om tillämpning av artikel VI i det allmänna tull- och handelsavtalet (den s. k. antidumpingkoden),
2. bemyndigar regeringen att säga upp konventionen den 15 december 1950 angående varors tullvärde (den s. k. Brysselkonventionen),

dels antar förslagen till

- 3. lag om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa, dock med den ändringen av propositionen att ikraftträdande sker den 1 februari 1980,
- 4. lag om ändring i lagen (1979: 514) om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa, dock med den ändringen av propositionen att ikraftträdande sker den 1 februari 1980,
- 5. lag om ändring i tullförordningen (1973: 979).

dels

- 6. godkänner att Folkrepubliken Kina ges tullpreferenser i enlighet med propositionens förslag, dock med den ändringen av propositionen att ikraftträdande sker den 1 februari 1980,
- 7. godkänner den utvidgning av tullpreferenserna för Bulgarien och Rumänien samt den tullfrihet för ytterligare varor från utvecklingsländerna som förordas i propositionen, dock med den ändringen av propositionen att ikraftträdande sker den 1 februari 1980.

Stockholm den 11 december 1979

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Gunnel Jonäng (c), Gunnar Ström (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Björn Molin (fp), Axel Andersson (s), Paul Grabö (c) och Maj-Lis Löw (s).

*Bilaga I***FiU 1979/80: 1 y****Finansutskottets yttrande****1979/80: 1 y**

med anledning av propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m.

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 13 november 1979 berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över det i propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT framlagda förslaget om anslutning till överenskommelse om statlig upphandling jämte de delar i propositionen i övrigt som kan beröra finansutskottets verksamhetsområde.

Finansutskottet vill anföra följande.

Allmänna synpunkter på överenskommelserna

Det har sedan lång tid tillbaka varit en svensk strävan att medverka till åtgärder som underlättar handeln mellan länderna. De överenskommelser som nu träffats inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) om sänkta tullar och begränsningar av andra handelshinder måste därför principiellt sett hälsas med tillfredsställelse för svenskt vidkommande.

Enligt redovisningen i propositionen skulle de viktigare industriländerna under perioden fram till den 1 januari 1987 sänka sina *tullar* på industrivaror med i genomsnitt 33 %. För Sverige skulle motsvarande tal vara 28 %. Med det låga tullskydd Sverige har med tullfrihet för en mycket stor andel av importen bör tullsänkningarna inte vålla några svårare omställningsproblem för svensk industri. Till yttermera visso är för svensk del vissa känsliga varor undantagna från tullsänkningen eller endast i ringa mån berörda. Det gäller bl. a. teko och skor liksom järn och stål. För svensk exportindustri bör de nu utlovade tullsänkningarna vid import till i första hand Förenta staterna, Canada och Japan innebära vidgade möjligheter till effektiv konkurrens. Till bilden hör att de önskemål man från svensk sida haft om tullsänkningar i Spanien kunnat uppnås genom det frihandelsavtal som slutits mellan EFTA-länderna och Spanien.

Utskottet tillstyrker från sina utgångspunkter förslaget i propositionen att tullavvecklingen sker med två åttondelar redan den 1 januari 1980.

I fråga om den s. k. *subventionskoden* anför departementschefen att resultatet är tillfredsställande för svensk del. Genom överenskommelsen

åtar sig Förenta staterna att i framtiden underkasta sig en striktare disciplin vid bruket av utjämningstullar. Det finns, anför departementschefen, för ett litet, handelsberoende land som Sverige anledning att välkomna en ökad internationell disciplin vid bruket av subventioner. Detta innebär givetvis också att reglerna måste beaktas när svenska stödåtgärder utformas. Enligt departementschefen kvarstår dock handlingsfriheten oförändrad när det gäller att använda interna stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomisk-politiska mål.

Den nya *antidumpingkod* varom överenskommelse träffats innebär, enligt vad som anförs i propositionen, vissa uppmjukningar i förhållande till den nu gällande. Det anses inte uteslutet att ändringarna kan leda till att svensk industri i framtiden kommer att mötas av ett ökat antal antidumpingåtgärder på sina exportmarknader. De förbättringar, å andra sidan, som skett i fråga om tillämpningen av koden överväger emellertid enligt föredragandens mening så att överenskommelsen som helhet får anses vara tillfredställande för Sverige.

Utskottet har i fråga om subventions- och antidumpingkoderna inga från departementschefen avvikande uppfattningar utan tillstyrker att de godkänns från svensk sida.

Överenskommelsen om statlig upphandling

Den kungörelse som gäller för svenska statsmyndigheters upphandling innebär att myndigheterna skall iaktta affärsmässighet och behandla anbud och anbudsgivare objektivt. Det innebär bl. a. att dessa myndigheter inte får diskriminera mot utländska anbudsgivare. I den mån avsteg från affärsmässigheten i visst fall bedöms önskvärt, t. ex. för att kunna behålla viss industriell kapacitet inom landet, måste dessa beslut fattas av regeringen och inte av myndigheten i fråga.

Sverige har inom ramen för EFTA åtagit sig att inte diskriminera gentemot övriga EFTA-länders företag vid statlig upphandling.

Att överenskommelse nu träffats inom GATT om statlig upphandling får allmänt sett anses gynnsamt för svensk del. Sverige har genom offentlighetsprincipen redan tidigare medgett även utländska företag full insyn i anbudsförfarandet vid statlig upphandling medan det för svenska exportörer ofta förelegat betydande svårigheter att följa motsvarande upphandlingsärenden i andra länder. Här bör överenskommelsen och det till denna knutna rapportsystemet medföra en gynnsammare situation för svensk industris möjligheter att konkurrera.

Överenskommelsen får – i vart fall tills vidare – emellertid begränsad verkan. Stora upphandlingsområden har undantagits, bl. a. telemateriel och stora delar av kommunikationssektorn. Vidare omfattas inte tjänster och entreprenader. En beloppsgräns om 150 000 SDR (f. n. ca 840 000 kr.) tillämpas.

Som understryks i propositionen har Sverige i likhet med övriga nordis-

ka länder och Schweiz förbehållit sig rätten att för enskilda upphandlingar avvika från principen om nationell behandling när väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar påverkas. I dessa fall skall även i fortsättningen besluten fattas på regeringsnivå. Även i övrigt synes överenskommelsen för svensk del innebära att hittills använda principer vid statlig upphandling kan tillämpas. I fråga om formerna kommer dock vissa ändringar att behöva ske till följd av överenskommelsen.

Utskottet tillstyrker att Sverige ansluter sig till överenskommelsen.

Stockholm den 29 november 1979

På finansutskottets vägnar

ERIC ENLUND

Närvarande: Eric Enlund (fp), Torsten Gustafsson (c), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Bo Siegbahn (m), Arne Gadd (s), Rolf Rämgård (c), Per-Axel Nilsson (s), Christina Rogestam (c), Roland Sundgren (s), Mona S:t Cyr (m), Torsten Karlsson (s), Karin Flodström (s), Barbro Nilsson (m) och Hadar Cars (fp).

Skatteutskottets yttrande**SkU 1979/80: 3 y****1979/80: 3 y****över prop. 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT***Till utrikesutskottet*

Sedan utrikesutskottet hemställt om skatteutskottets yttrande över de i propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT framlagda förslagen om

anslutning till 1979 års Genève-protokoll med förslag till ändringar i lagen med tulltaxa och i tullförordningen,

överenskommelse om tillämpning av artikel VII i GATT (den s. k. tullvärdekoden),

överenskommelse om tillämpning av artikel VI i GATT (den s. k. anti-dumpingkoden), samt

förslag till tullpreferenser för Folkrepubliken Kina m. m.

jämte eventuella motioner i anslutning till dessa delar av propositionen får skatteutskottet anföra följande.

Några motioner har inte väckts med anledning av propositionen. Utskottet behandlar följaktligen endast propositionen i vad den avser tullområdet.

Det torde råda allmän enighet om att de strävanden att sänka eller avveckla tullar och att eliminera och begränsa andra handelshinder som inleddes med Kennedyronden och som sedan fortsatt vid de GATT-förhandlingar, vars resultat redovisas i den här aktuella propositionen, i hög grad bidragit till en liberalisering av världshandeln. Dessa åtgärder i förening med systemet med u-landspreferenser har varit avsedda att särskilt förbättra u-ländernas handelspolitiska situation. Skatteutskottet, som liksom dess föregångare bevillningsutskottet utan reservationer ställt sig bakom de tidigare genomförda generella tullsänkningarna och preferenssystemet, finner inte skäl till någon ändrad ståndpunkt när det gäller de nu aktuella förslagen. Såvitt utskottet kan finna bör den begränsade generella tullsänkning, omfattande en fjärdedel av den totala nedsättningen, som inledningsvis skall genomföras, inte skapa några problem för det svenska näringslivet. Åtgärden får däremot anses vara av stor betydelse som ett uttryck för viljan att fullfölja de handelspolitiska ambitioner som manifesterats genom förhandlingarna. Genomförandet av den återstående delen av

tullsänkningsprogrammet skall efter utvärdering bli föremål för förnyat ställningstagande av riksdagen.

Skatteutskottet tillstyrker genomförandet av de tullsänkningar som föreslås i propositionen liksom övriga ändringar av tulltaxan. Av en inom handelsdepartementet upprättad promemoria framgår att det i propositionen föreslagna ikraftträdandet den 1 januari 1980 – på grund av bl. a. den sena riksdagsbehandlingen av ärendet – skulle medföra vissa problem för näringslivet. I stället föreslås att de ändrade tulltaxebestämmelserna skall gälla fr. o. m. den 1 februari 1980. Då ett senareläggande inte strider mot överenskommelsen vid GATT-förhandlingarna och främst dikteras av praktiska hänsyn anser utskottet sig böra förordna en sådan ändring av ikraftträdandet.

Inte heller beträffande de övriga frågor i propositionen som har direkt anknytning till tullområdet har utskottet funnit anledning till erinran. Utskottet förordar att den s. k. tullvärdekoden godkänns och att de därmed förenade åtgärderna i fråga om uppsägning av Brysselkonventionen och ändring av tullförordningen genomförs. Utskottet tillstyrker också godkännande av den s. k. antidumpingkoden och den föreslagna utvidgningen av tullpreferenserna.

Stockholm den 27 november 1979

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wörnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s), Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Curt Boström (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Olle Grahm (fp) och Ewy Möller (m).

Näringsutskottets yttrande**NU 1979/80: 3 y****1979/80: 3 y**

över propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) m. m.

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över de i propositionen 1979/80: 24 om de multilaterala handelsförhandlingarna inom ramen för GATT framlagda förslagen om anslutning till överenskommelse om tolkning och tillämpning av artiklarna VI, XVI och XXIII i GATT (den s. k. subventionskoden), överenskommelse om statlig upphandling, överenskommelse om tekniska handelshinder, överenskommelse om procedurer vid importlicensiering och överenskommelse om handel inom den civila flygindustrisektorn.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för utrikes- och handelsdepartementen.

Propositionen

Överenskommelsen om tolkning och tillämpning av artiklarna VI, XVI och XXIII i GATT (den s. k. subventionskoden)

GATT-avtalet innehåller vissa allmänna bestämmelser om såväl subventioner som utjämningstullar. I avtalets artikel XVI föreskrivs en allmän notifikations- och konsultationsplikt för sådana stödåtgärder som "direkt eller indirekt har till verkan att öka exporten eller minska importen av en vara" på en avtalsslutande parts område. Härutöver har ett antal till GATT anslutna industriländer gjort åtaganden om förbud mot exportsubventioner. Dessa har exemplifierats i en särskild lista.

Ett lands rätt att ta ut utjämningstullar regleras i artikel VI, där det bl. a. föreskrivs att utjämningstullar inte får påläggas med mindre subventioneringen "försakar eller hotar att försaka väsentlig skada på en befintlig industri eller avsevärt försenar upprättandet av inhemsk industri". Detta s. k. skadekriterium har tillämpats av flertalet GATT-medlemmar. USA:s lagstiftning på detta område har dock saknat skaderekvisit.

Den nu föreliggande överenskommelsen baseras på och utgör en tolkning av artiklarna VI, XVI och XXIII i GATT-avtalet. Dess syfte är att

tillse att användningen av subventioner inte negativt påverkar annat lands intressen och att utjämningsåtgärder när de vidtas inte utgör onödiga hinder för handeln. Parterna i överenskommelsen fastslår att subventioner används av regeringar som legitima instrument för att främja betydelsefulla sociala och ekonomisk-politiska mål. De erkänner emellertid att subventioner kan ha negativa verkningar på andra länders handelsintressen. De åtar sig därför att söka undvika att genom bruk av subventioner, vare sig exportsubventioner eller interna stödåtgärder, vålla annan part skada.

Det finns två möjligheter att vinna rättelse för ett land som anser sig negativt påverkat av ett annat lands subventioner. Vid fall av väsentlig skada skall landet ha rätt att unilateralt ingripa med utjämningstullar mot den subventionerade importen. Den andra möjligheten är att genom en multilateral prövning i en särskilt upprättad kommitté för subventioner och utjämningsåtgärder söka utverka godkännande för att inskrida mot den subventionerade importen.

USA åtar sig genom överenskommelsen att i framtiden tillämpa skadekriteriet och underkastar sig därmed en striktare disciplin vid bruket av utjämningstullar.

Föredraganden anger att USA:s åtaganden är ett viktigt resultat av överläggningarna. Han framhåller vidare att det för ett litet, handelsberoende land som Sverige finns anledning att välkomna en ökad internationell disciplin vid bruket av subventioner. Detta innebär naturligtvis också, påpekar han, att reglerna måste beaktas när svenska stödåtgärder utformas. Handlingsfriheten när det gäller att använda interna stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomisk-politiska mål kvarstår dock oförändrad.

Överenskommelserna om statlig upphandling och om tekniska handels hinder

Dessa båda typer av handelshinder har hittills inte i någon större utsträckning varit föremål för internationell reglering.

De principer som nu läggs fast för den statliga upphandlingen innebär att lagar, förordningar, förfaranden och tillämpningar rörande varuupphandling verkställd av de berörda myndigheterna skall vara icke-diskriminerande. Parterna i överenskommelsen skall i detta avseende bevilja varandra en behandling som inte är mindre förmånlig än vare sig den som beviljas inhemska varor respektive leverantörer, s. k. nationell behandling, eller den som beviljas varje annan parts varor respektive leverantörer.

Överenskommelsen omfattar all varuupphandling som verkställs av myndigheter som ingår i överenskommelsen. De berörda myndigheterna finns för varje part upptagna i en särskild bilaga. Överenskommelsen tillämpas enbart på upphandlingar vilkas värde är minst 150 000 SDR (Internationella valutafondens särskilda dragningsrätter), vilket motsvarar ca 825 000 sv. kr.

I likhet med övriga nordiska länder och Schweiz har Sverige förbehållit

sig rätten att för enskilda upphandlingar avvika från principen om nationell behandling i överenskommelsen när väsentliga ekonomisk-politiska målsättningar påverkas. Upphandlingar som är oundgängligen nödvändiga för den nationella säkerheten eller för nationella försvarssyften är därför undantagna. I den svenska förteckningen över de varor för vilka överenskommelsen gäller återfinns inte textilvaror eller skodon. Beslut i upphandlingsärenden där sådana vidare bedömningar kan ifrågakomma skall fattas på regeringsnivå.

Föredraganden konstaterar att de nu gällande svenska bestämmelserna innebär att statliga myndigheter inte får diskriminera utländska anbudsgivare. Överenskommelsen kommer i detta avseende inte att medföra några egentliga förändringar för de upphandlande myndigheterna.

Överenskommelsen om tekniska handelshinder gäller varor och omfattar tekniska föreskrifter, standarder och system för provning av varor (certifieringssystem) utarbetade av statliga och lokala myndigheter och enskilda organ. Endast när det gäller statliga myndigheter innebär överenskommelsen direkta åtaganden. I övriga fall skall regeringarna vidta rimliga åtgärder som står till buds för att säkerställa att överenskommelsens bestämmelser efterlevs.

Tekniska föreskrifter och standarder får inte utarbetas, antas eller tillämpas med avsikt att skapa hinder för den internationella handeln. Importerade varor får inte heller diskrimineras till förmån för inhemskt producerade varor. Om det finns lämpliga internationella standarder skall dessa läggas till grund för nationella tekniska föreskrifter eller standarder. Undantag från denna bestämmelse gäller t. ex. då en internationell standard inte är ändamålsenlig för att skydda människors hälsa och säkerhet eller då den är tekniskt föråldrad.

I sin värdering av förhandlingsresultatet på detta område påpekar föredraganden att intresset av att tekniska föreskrifter inte onödigtvis tillåts hindra varuflödet över gränserna bör vägas mot myndigheternas intresse av att relativt fritt få agera på föreskriftsområdet i syfte att ta till vara säkerhets-, miljö-, hälso- och konsumentintressen. Överenskommelsens utformning bedöms innebära att myndigheternas rätt att på sakliga grunder relativt fritt agera inom respektive ansvarsområden inte kommer att inskränkas.

Överenskommelsen om importlicensprocedurer

GATT-avtalet innehåller inte några mer detaljerade procedurregler som gäller licensgivning i samband med import. Artikel VIII innehåller vissa bestämmelser angående avgifter och formaliteter i samband med import och export. Artikel XIII behandlar icke-diskriminerande tillämpning av kvantitativa restriktioner.

Överenskommelsen behandlar såväl automatisk som icke-automatisk importlicensiering. Automatisk importlicensiering definieras som importli-

censiering där ansökan beviljas utan begränsning medan övriga typer av licensieringssystem faller under kategorin icke-automatisk licensiering.

Icke-automatisk licensiering används för att administrera kvoter och andra importrestriktioner. Systemet får inte ha någon hindrande effekt på importen utöver den som orsakas av restriktionerna i fråga.

Föredraganden konstaterar att procedurreglerna beträffande importlicensiering i stort överensstämmer med dem som redan tillämpas i Sverige och att överenskommelsen inte föranleder några ändringar i gällande lagstiftning.

Överenskommelsen om handel inom den civila flygindustrisektorn

Denna överenskommelse omfattar i huvudsak civila flygplan, flygplansdelar och reparationer av flygplan. Fr. o. m. den 1 januari 1980 skall tullfrihet medges för vissa flygindustriprodukter. Tullfriheten binds i GATT och kommer därmed samtliga GATT:s avtalsslutande parter till del. Tullfrihetens omfattning framgår av en bilaga till överenskommelsen. Den täcker ett stort antal produkter från färdiga flygplan till motorer, instrument, komponenter och andra delar till flygplan. Överenskommelsen medför också att tullar för reparationer utomlands, vilka bl. a. tagits ut av Förenta staterna, avskaffas.

Föredraganden framhåller att denna överenskommelse bör tillmätas betydelse då den civila flygindustrisektorn är intressant för svensk del.

Näringsutskottet

Utskottet kan i allt väsentligt ansluta sig till den positiva bedömning av förhandlingsresultatet för svensk del som redovisas i propositionen. Tullförhandlingarna medför, som föredraganden påpekar, avsevärda tullsänkningar på de marknader utanför det västeuropeiska frihandelsområdet som är viktiga för svensk export. På sikt kommer dock de nya icke-tariffära överenskommelserna att vara av större betydelse. De kan sägas innebära att de deltagande länderna på en rad områden binder sig till en ökad internationell disciplin och mer omfattande multilateral kontroll av nationella åtgärder som kan påverka handeln. Det framhålls i propositionen att det är av största vikt för länder som Sverige med liten hemmamarknad och stort exportberoende att klara regler läggs fast rörande tolkning och utvidgning av reglerna för skyddsåtgärder vid marknadsstörning. Annars, sägs det, finns risken att de handelspolitiska stormakterna tillskansar sig övertag genom att, som redan sker i flera fall, låta reglera delar av sitt handelsutbyte med andra länder eller sinsemellan genom olika former av s. k. frivilliga exportbegränsningar eller andra marknadsreglerande arrangemang.

Utskottet vill särskilt understryka de slutsatser som regeringen drar

rörande innebörden för svenskt vidkommande av de här aktuella överenskommelserna. Regeringen framhåller att reglerna i överenskommelserna självfallet måste beaktas när interna stödåtgärder utformas. Handlingsfriheten när det gäller att använda sådana stödåtgärder för väsentliga sociala och ekonomiska mål kvarstår emellertid enligt regeringens bedömning oförändrad. Utskottet konstaterar alltså att åtagandena enligt GATT-överenskommelserna inte kommer att inskränka möjligheterna att i vårt land föra en aktiv industripolitik i vilken statsmakterna väger in ekonomiska, regionala och sociala hänsyn. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet här aktuella förslag i propositionen.

Stockholm den 6 december 1979

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambræus (c), Lilly Hansson (s), Bengt Sjönell (c), Lennart Pettersson (s), Carl Tham (fp), Karl Björzén (m), Rune Jonsson (s), Wivi-Anne Radesjö (s) och Lennart Blom (m).